

Hva skal til for å tiltrekke seg fremtidens næringsliv?

Professor emeritus Torger Reve
Handelshøyskolen BI

Lillesand Seminaret 2025
Lillesand Sparebank
24.04.2025

Norwegian
Business School

Næringsutvikling i Agderbyen Lillesand

«Fra Sørlandsidyll til attraktiv næringslivsby»

Inneklemmt mellom to dynamiske næringsregioner
Kristiansand og Arendal

«Smart spesialisering»

Lillesand er Sørlandsidyll for velstående østlendinger

Lillesand - en trivelig bostedskommune

Attraktive arbeidsplasser for kunnskapsarbeidere

Lillesand har også industriarbeidsplasser

Kymera International Fiven

Muligheter innen vareforsyning og logistikk

Flest arbeidsplassene er i tjenestenæringene

IKEA Sørlandsenteret

Sjøbua Lillesand

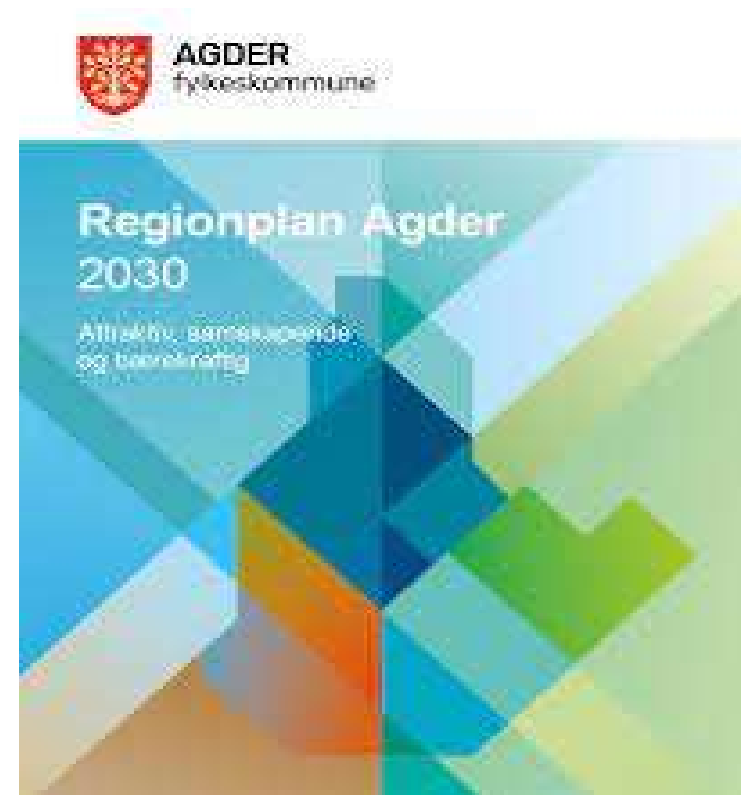

Dovreheimen

Regional strategi for næringsutvikling

«Agderbyen»

Styreledererfaring fra Sørlandets Kompetansefond

«Stiftelsens formål er å bidra til kompetanseheving i Vest Agder til sikring og etablering av arbeidsplasser og gode levekår, herunder bidra til utvikling av Universitetet på Sørlandet.»

Med kompetanse menes evnen til å etablere og anvende kunnskap til praktiske formål.

Kunnskap på høyskole/universitetsnivå for å utvikle arbeidsplasser

20 år med Sørlandets Kompetansefond

600 mill - 600 mill = 1200 mill

Energiselskapskapitalen fra kommunene har gitt en formidabel avkastning

Sørlandet stod overfor en formidable utviklingsoppgave

- Sørlandet hadde et svakt næringsliv
- Sørlandet hadde et svakt utdanningsnivå
- Sørlandet hadde svak yrkesdeltakelse
- Sørlandet hadde svake levekår
- Sørlandet hadde svak selvfølelse

Oppgave nummer 1:

UNIVERSITETET I AGDER

Sørlandet trengte nye høykompetente arbeidsplasser

- Sørlandet hadde en tradisjonell norsk næringsstruktur med noen få store (utenlandsk eide) industribedrifter og hundrevis av småbedrifter med svak verdiskaping
- Skipsfarten var på hell og Amerikatiden var over

Oppgave nummer 2:
Gjøre Agder til Offshoreregion

GCE **NODE**

A global technology cluster

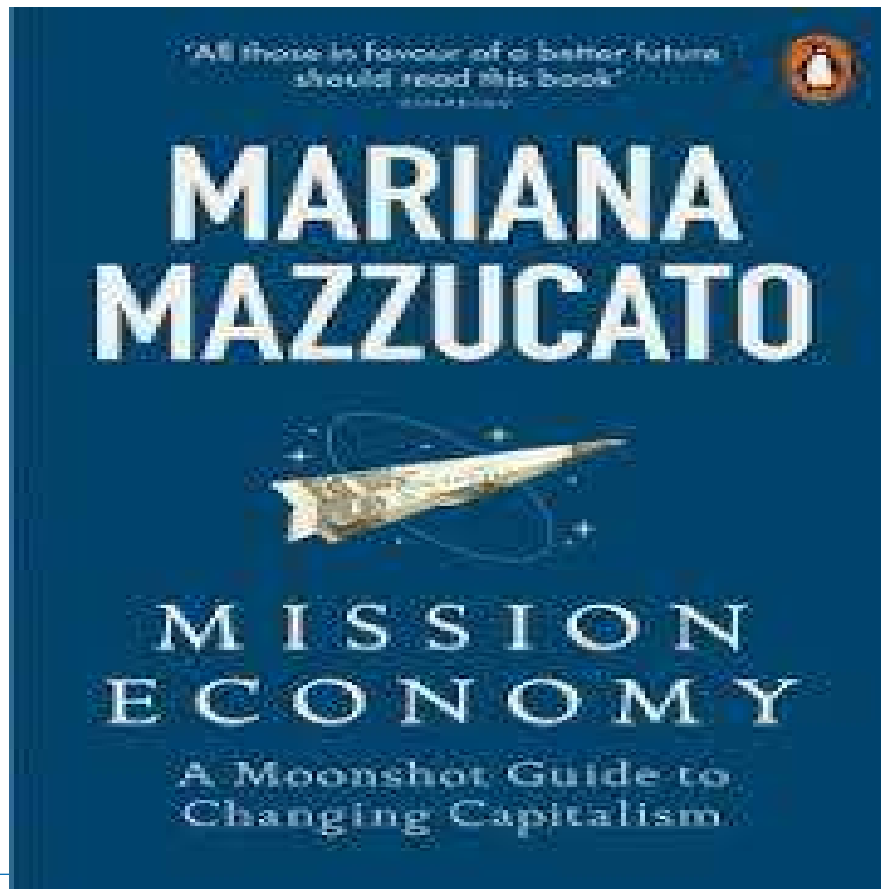

Så kom nedgangen i offshore og det grønne skiftet og Sørlandet måtte finne nye grønnere arbeidsplasser

- Den tradisjonelle norske løsningen er «å skaffe et verk»
(Les: Batterifabrikk)
- Den andre løsningen er å bygge en ny offshoreindustri
(Les: Havvindindustri)

Næringsutvikling som myndighetenes «missions»

Kritisk til Mission Economy

VEIKART

GRØNT INDUSTRIØFT

Nærings- og
Innovasjon Norge

1. Havvind
2. Batterier
3. Hydrogen
4. CO₂-håndtering
5. Prosessindustri
6. Maritim industri
7. Skog og bioøkonomi

AACSB
ACCREDITED

EFMD
EQUIS
ACCREDITED

ASSOCIATION
AMBA
ACCREDITED

Næringsministrene har en
nesten uoverkommelig
oppgave

Cecilie Myrseth

Jan Christian Vestre

«Fastprisavtaler..»

vest

Havvind så lang øyet ser: Men neppe lønnsom energi

FREYR

Clean battery solutions

Hele prosjektet er nå lagt på is
og batteriproduksjonen er stoppet

Usikker på fremtiden til Morrow i Arendal

Hva sier forskningen på næringsutvikling?

- Næringsutvikling skjer best i sterke næringsklynger
- Næringsutvikling skjer best nedenfra gjennom
entreprenørskap og innovasjon
- Næringsutvikling krever kremmere, kunder og kapital

Hovedoppgaven nå er å skape innovative økosystemer for
det grønne skiftet i en stadig mer usikker verden

Torger Reve
og Amir Sasson

ET KUNNSKAPSBASERT **NORGE**

UNIVERSITETSFÖRLAGET

The future — of European competitiveness

Draghi rapporten, 2024

«Europe is falling behind ...»

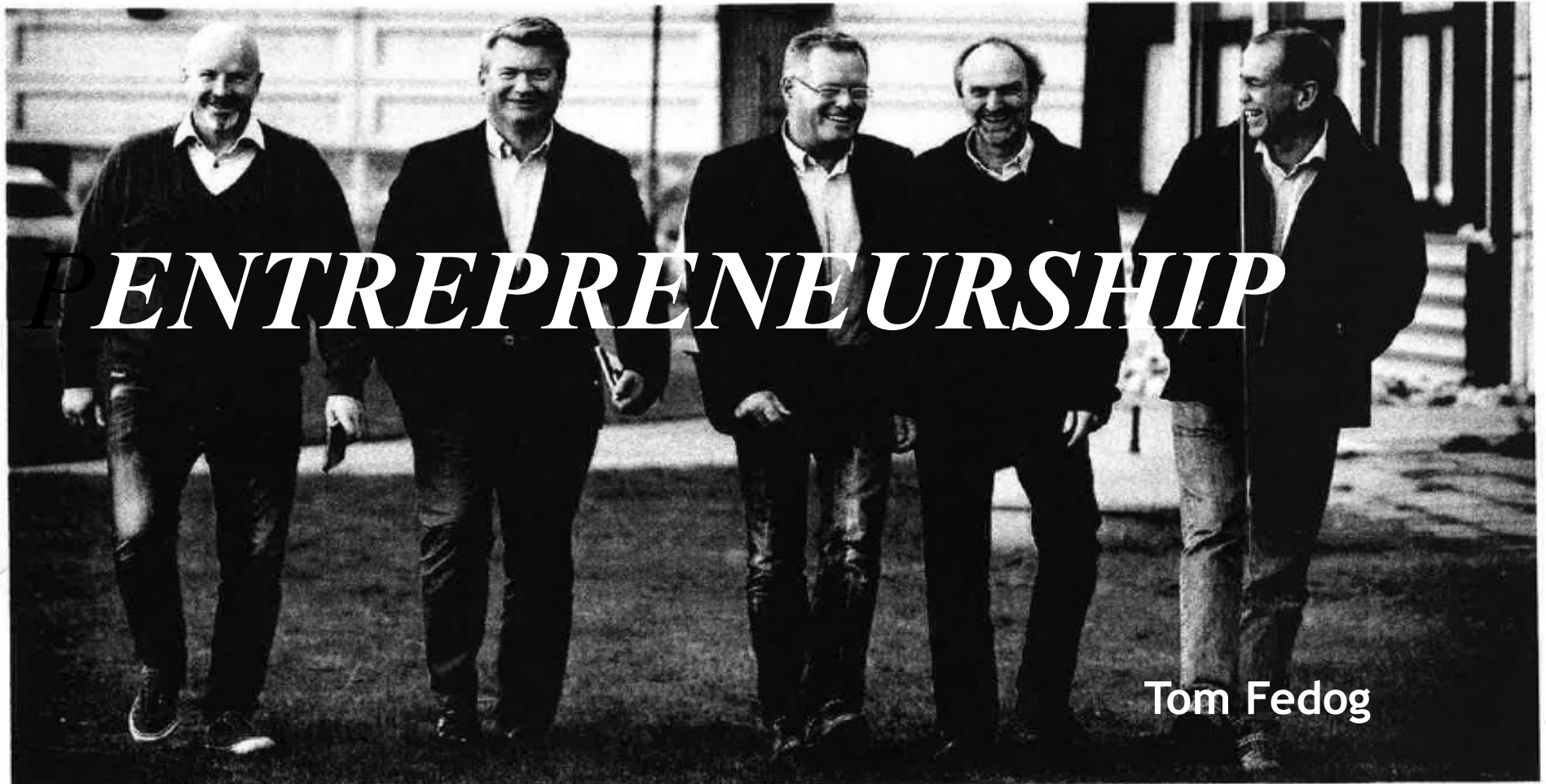
Vest Agder har hatt fantastiske grundere som har skapt nytt næringsliv i verdensklasse

Sørlandets fremste og mest lønnsomme kunnskapsbedrift

●● Du må være risikovillig og litt gal

Tom Fedog

De har gjort det på litt forskjellige måter, men alle har de bygd opp flotte bedrifter og cashet inn når tiden har vært moden. På grønt gress vandrer f.v. Atle Korsmo (Future Production), Svein Erik Halvorsen og Vidar Robstad (Hydramarine/Cargotec), samt Erik Zachariasen og Tom Fedog (Sense Technology, nå Cameron Sense). FOTO: ERLING S. HÆGELAND

Norway needs a change in culture in order to enhance innovation and entrepreneurship

Torgjer Reve, BI and Scott Stern, MIT at Oslo Rector Summit, Oct 2017

Fra Start-ups til Scale-ups

Det er tusenvis av bedrifter som startes, men det er bare noen få bedrifter som vokser seg store og solide

Det er i de nye vekstbedriftene arbeidsplassene skapes og verdiskapingen er størst

MIT REAP
-South West Norway

MARTIN TRUST
CENTER FOR MIT
ENTREPRENEURSHIP

deepinsight

Satser på kunstig intelligens

Jakob Hatteland

Enhjørning fra Ryfylke

Lagerroboter

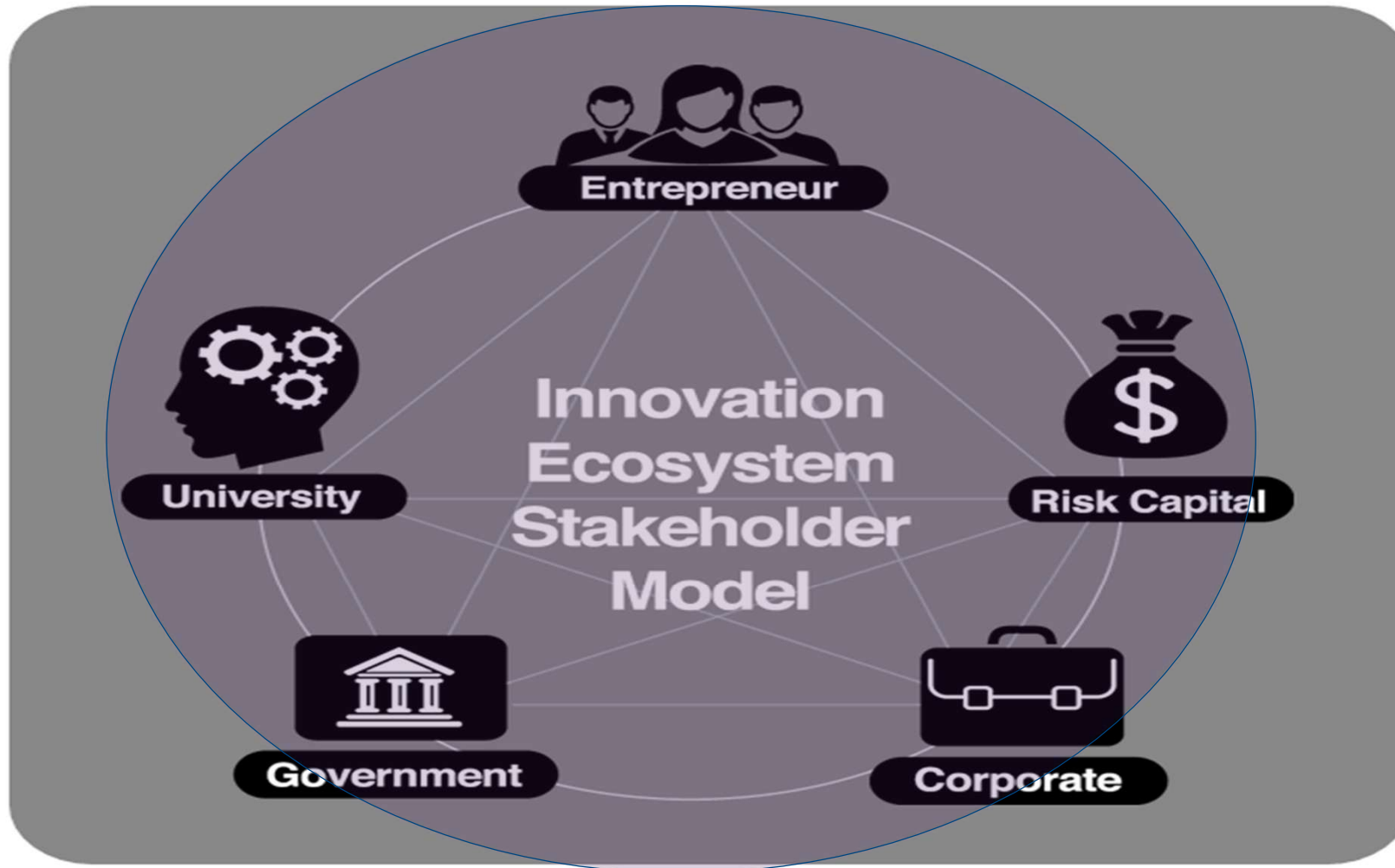
Karl Johan Lier

Markedsverdi 70 mrd NOK

Sterke innovative økosystemer krever samhandling

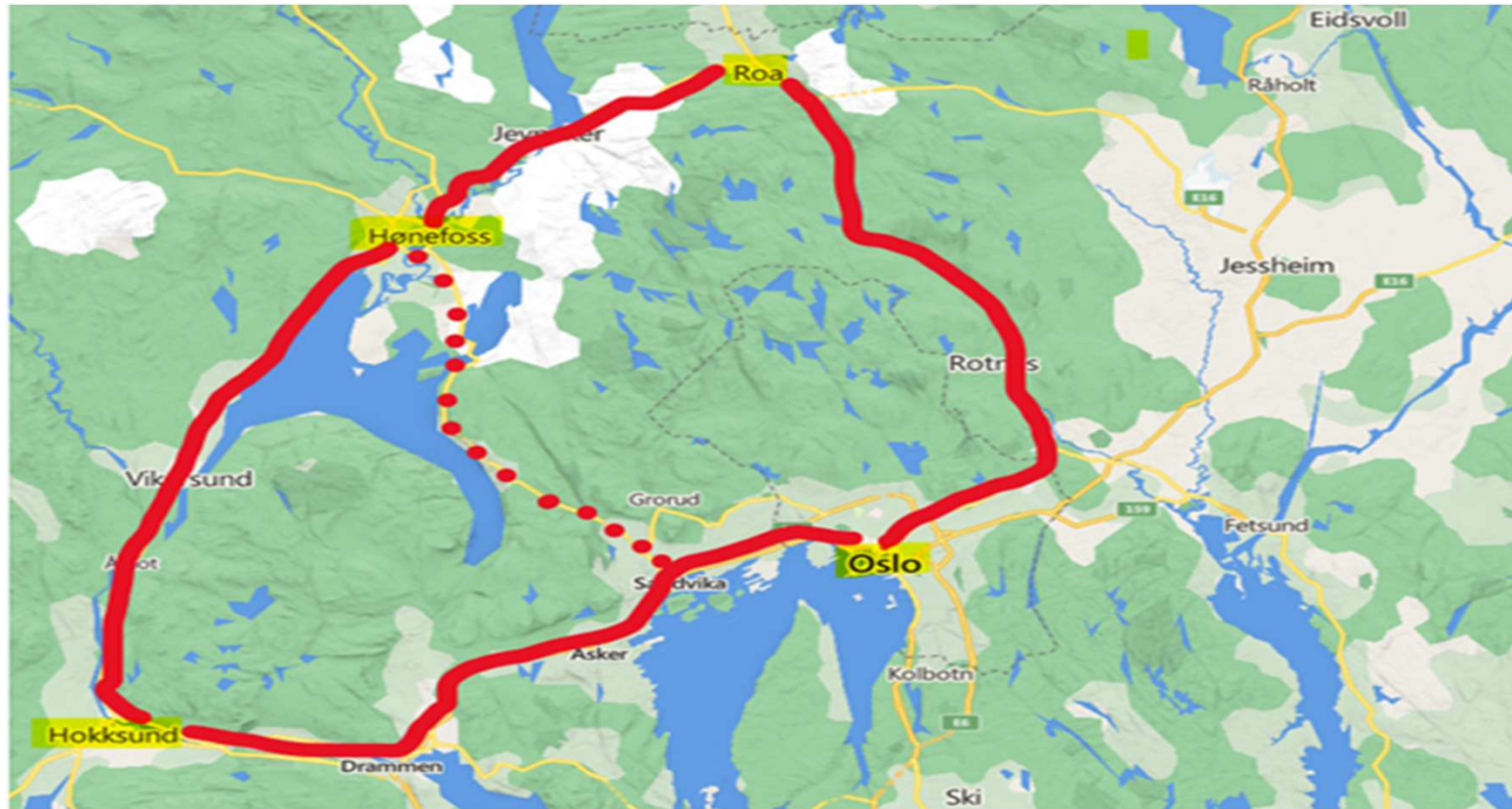
Tre regionale næringsutviklingscase

1. Ringerike
2. Moss
3. Hamar

Vekst i Ringerikeregionen: Strategi

Ringerikebanen og E16 som felles kommunikasjonsprosjekt

LUNA Arena for næringsutvikling og vekst

Ringerike Næringsfond

Invest-in-Ringerike

Nye næringutviklingsvirkemidler: Ringerike Næringsfond og Invest-in Ringerike

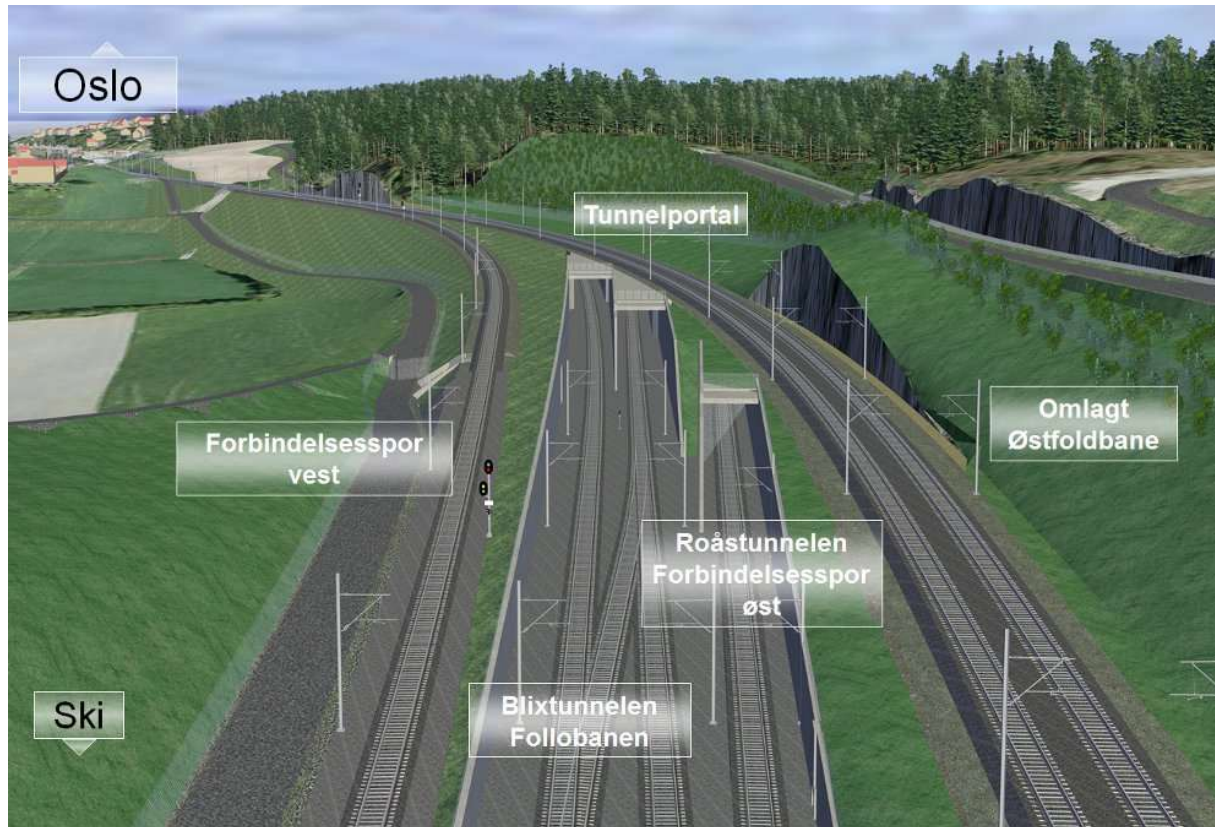

Strategisk næringsplan for Mossregionen 2023-2026

Datert 03.05.2023

Follobanen, E18 og Oslofjordsambandet

NORDISK KRAFTSENTER

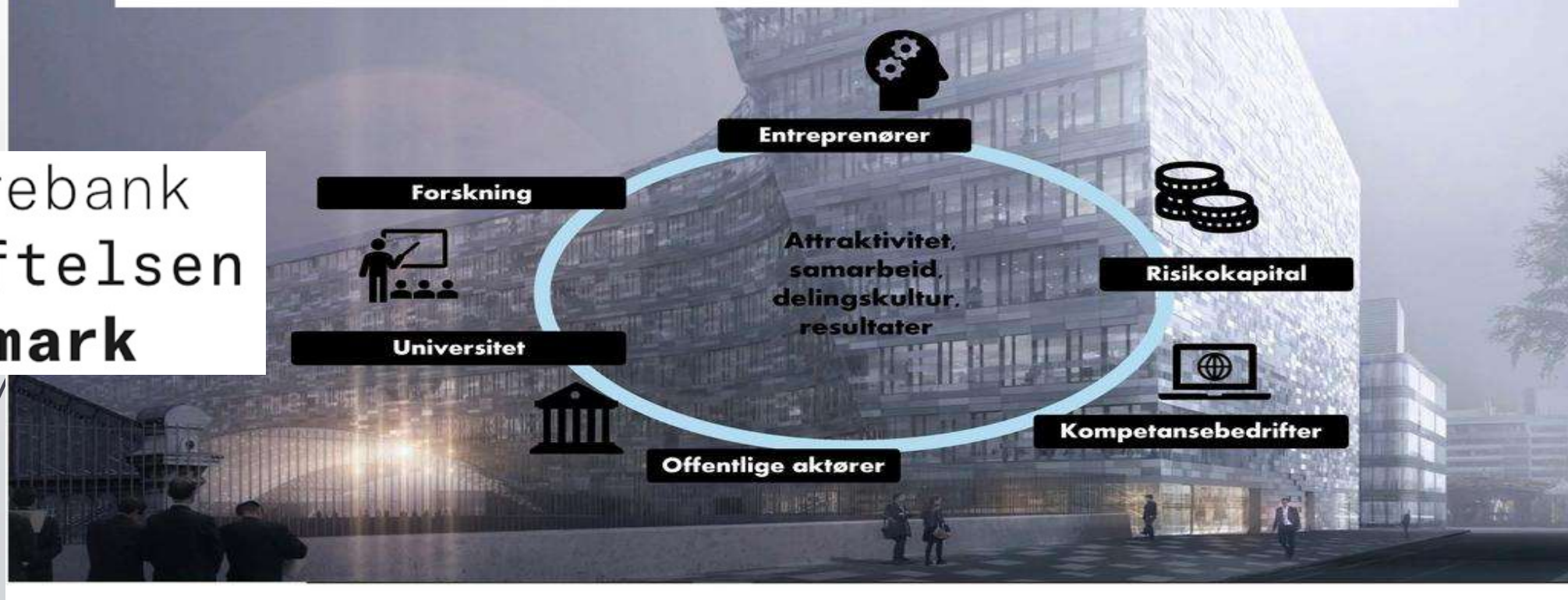
INNOVATIONEN FÖR SÄKER KRAFT OCH VEGETATION I NORDISKA KRAFTSENTER
KRAFTSENTERN FÖR SÄKER KRAFT OCH VEGETATION I NORDISKA KRAFTSENTER

Innlandet Science Park - Hamar

ETT ØKOSYSTEM UNDER SAMME TAK

sparebank
stiftelsen
hedmark

Det er innovasjonsinnholdet som teller

Innlandet Science Park - Hamar

«Et landemerke for kunnskap, entreprenørskap og vekst»

Innlandet Science Park Kongsvinger

In
SP[®]

Trinnene i bygging av sterke innovative økosystemer

- Etablere fysiske innovasjonssentre
- Samlokalisere de fem innovasjonsaktørene
- Tiltrekke entreprenørtalentene
- Involvere bankene og stiftelsene
- Utvikle scale-up akseleratorer
- Finne venture- og vekstkapitalen
- Utfordre lokale kapitalister
- Invitere inn globale selskap

Hvilke innovasjons- og entreprenørskpsmiljøer lykkes?

1. Miljøer med sterke næringsklynger
2. Miljøer med sterk næringslivsforankring
3. Miljøer med sterke relasjonelle ledere
4. Miljøer med sterk tilgang på venturekapital
5. Miljøer med sterkt grep om høykompetanse og kommersialisering

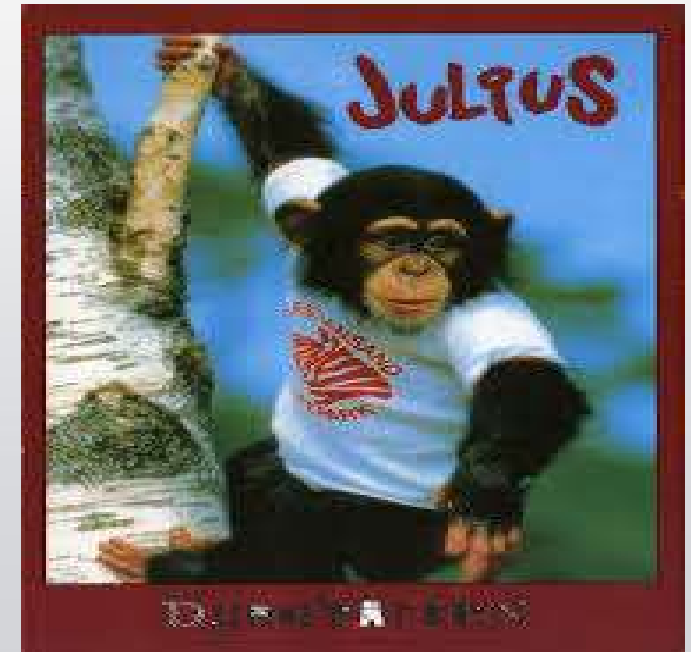
« Åpenhet – Driv – Mangfold »

Smart spesialisering i kjetting i Mandal

nøstet &

Dyreparken i Kristiansand: Entreprenørskap og smart spesialisering

Næringsutvikling i Agder: Smart spesialisering

- Satse på lokale entreprenører med kommersielt driv
- Satse på smart spesialisering hvor ikke alle andre er
- Satse på å videreutvikle de beste bedriftene som allerede er her
- Satse på å bygge sterke innovative økosystemer
- Satse på å få de flinke ungdommene til å bli i regionen

Hvordan gjøre Lillesand til knutepunkt i Agderbyen

1. Utnytte kommunikasjonsfortrinnene
2. Markedsføre boattraktiviteten
3. Tiltrekke kunnskapsarbeiderne
4. Utvikle innovasjonssentre og entreprenørskapskultur
5. Kapital til nyskaping og vekstbedrifter
6. Bygge på smart spesialisering (unike fortrinn)
7. Ta en strategisk posisjon (for eksempel innen vareforsyning)